

КІЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія музики і хореографії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

для студентів

спеціальності	024 Хореографія
освітньо-професійної програми	Хореографія
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

КІЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ	
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Код ЄДРПОУ 45307965	
Програма № 1687/24	
Навчальний відділу моніторингу якості освіти	
<i>[Handwritten signature]</i>	(підпись)
(прізвище, ім'я, поч.)	
20	24

Київ-2024

Розробник: Гончаров Анатолій Юрійович, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, викладач-методист

Викладач: Гончаров Анатолій Юрійович, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, викладач-методист

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від «28» серпня 2024 року № 8

Голова циклової комісії Романова Тетяна РОМАНОВА

Робочу програму перевірено

« » 2024 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Оксана Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи ОК Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

1. Опис предмета навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90
Курс	II
Семестр	3
Кількість змістових модулів з розподілом:	1
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Майстерність актора» має на меті ознайомлення студентів із законами та прийомами акторської майстерності, практичне й теоретичне оволодіння всіма аспектами майстерності актора, а саме: органікою, увагою, темпераментом, словесною та фізичною дією, контактом з партнером і залом, акторською етикою і естетикою, аналізом драматургічного матеріалу, словом, пластикою, ритмікою; навчити творчо втілювати набуті знання, сформовані уміння і навички в хореографічній діяльності, знатися на теорії світового та українського театру, кінематографу і культури загалом.

Завдання курсу:

- оволодіти особливостями акторської майстерності;
- ознайомити з головними принципами та методами театральної системи Л. Курбаса;
- здатність встановлювати та використовувати в професійній діяльності взаємозв'язок майстерності актора з хореографічним мистецтвом;
- допомогти в оволодінні елементами акторської техніки, їх специфікою та використанням у хореографії;
- формувати практичні виконавські та постановочні вміння і навички, що необхідні хореографу в роботі над хореографічними номерами;
- формувати вміння сприймати дійсність через призму мистецтва.

Дисципліна «Майстерність актора», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

«Хореографія» (ОС фаховий молодший бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК 6	Здатність працювати в команді.	3, 4, 5, 7, 9, 10
<i>Спеціальні компетентності</i>		
СК 1	Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.	4, 8, 9, 10
СК 4	Здатність цінувати та поважати культурне розмаїття та відтворювати його через мистецтво танцю.	5, 6, 9, 10
СК 5	Здатність створювати художній образ засобами танцю, демонструвати танцювальні техніки та застосовувати їх у концертно-сценічній діяльності.	4, 5, 6, 7
СК 8	Здатність мислити рефлексивно продуктивно та креативно для створення творчого продукту	3, 4, 5, 9, 10
СК 9	Здатність презентувати результати своєї творчої та педагогічної діяльності.	2, 4, 6
СК 11	Здатність до професійної самореалізації на ринку праці.	6, 7, 8
<i>Предметні компетентності</i>		
	Опанування основами театрального мистецтва, його основними особливостями, їх взаємодія з іншими видами мистецтв.	1, 2, 6, 10
	Засвоєння основної термінології театрального мистецтва; знання тенденцій розвитку театру.	1, 2, 3, 4
	Ознайомлення зі специфікою образної мови акторського мистецтва (жест, міміка, рухи, мовлення), виражальних засобів у створенні художнього образу.	3, 7, 9
	Знання функцій режисури, тенденцій їх розвитку; знання специфіки роботи актора, режисера	4, 5, 6, 7

	Оволодіння навичками створення сценарію вистав, заходів та сценарною режисурою, вмінням художньо оформлювати виступ або спектакль (декорації, костюми, атрибути, музичний супровід)	3, 6, 7
	Демонстрація вмінь постановки сценічних мініатюр, композицій та етюдів; поняття про єдність драматичної дії, художнього слова, пантоміми, хореографії, живопису, музики.	7, 8, 10
	Здатність ефективно використовувати у практичній діяльності форми, методи, засоби сценічної майстерності.	2, 5, 9
	Здійснення теоретичного, історико-стильового, технічно-виконавського аналізу навчального матеріалу;	1, 2, 6
	Спроможність емоційно сприймати образний зміст спектаклю або кінофільму, висловлювати свої враження в процесі сприймання побаченого, вміння аналізувати.	4, 5, 6
	Можливість брати участь у колективній творчій діяльності.	3, 8, 10

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

- демонструвати виконавську майстерність на основі знання традицій та сучасних тенденцій в хореографічному мистецтві під час публічного виступу, у процесі викладання та/або роботи з аматорським мистецьким колективом (відповідно до освітньо-професійної програми). (РН 4);
- позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців стосовно своїх творчих і навчальних результатів та користатися ними для вдосконалення фахового розвитку. (РН 6);
- обирати творчі рішення та/або демонструвати відповідні виконавські компетентності для привертання уваги аудиторії. (РН 10);
- створювати танцювальні номери та/або відтворювати зразки хореографічного мистецтва. (РН 13);
- працювати в команді, під керівництвом, виконувати завдання в межах визначених термінів. (РН 15).

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва змістовних модулів, тем	Кількість годин				
		РАЗОМ	Лекції	Практичні	Модульний контроль	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА						
1	Театр – вид мистецтва. Поняття і специфіка акторської майстерності.	10	2	4		4
2	Театральна система і методи роботи Леся Курбаса.	8	2	2		4
3	Сценічна увага як елемент творчої психотехніки актора.	8	2	2		4
4	Сценічна дія як елемент творчої психотехніки актора.	8	2	2		4
	Модульна контрольна робота	2			2	
5	Взаємодія акторів на сцені.	6		2		4
6	Ідейно-тематичний аналіз п'єси. Дійовий аналіз.	8	2	2		4
7	Образ та атмосфера вистави.	8	2	2		4
8	Пластично-просторове рішення вистави. Мізансцена	6		2		4
	Модульна контрольна робота	2			2	
9	Жанр вистави. Принципи його побудови.	8	2	2		4
10	Акторські тренінги, вправи, етюди.	14		8		6
	Модульна контрольна робота	2			2	
	Всього	90	14	28	6	42
	Форма підсумкового контролю – залік					

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль. І. Майстерність актора.

Тема 1. Театр – вид мистецтва. Поняття і специфіка акторської майстерності.

Театр – мистецтво, відтворене в часі і просторі. Дієва природа театру. Сутність театрального мистецтва – художнє відображення дійсності через зіткнення людських характерів в драматичній дії. Колективність і синтетичність – одні з основних особливостей театрального мистецтва. Вистава як результат творчості режисера, актора, хореографа, художника, композитора і т.д. Аktor як центральна фігура спектаклю. Важливість професії актора як носія специфіки театру; складність професії актора: значення ідейності акторської творчості; життєва обізнаність актора. Глядач і його роль у формуванні вистави.

Основні поняття: театр, синтетичність, драма, дія.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 5, 7

Додаткові: 1, 2.

Тема 2. Театральна система і методи Лесія Курбаса .

Драматургія як основа театру. Передумови формування системи Л. Курбаса: теорія сценічного мистецтва, метод акторської техніки, досягнення науки (фізіології та психології), практика театрального мистецтва.

Основні поняття системи та методів роботи Л. Курбаса.

Складові частини системи Л. Курбаса:

1. Робота актора над собою.
2. Робота над образом в процесі перевтілення методом фізичних дій.
3. Вчення про етику актора та режисера.
4. Елементи зовнішньої техніки актора.
5. Елементи внутрішньої техніки актора.

Вправи на пам'ять фізичних дій та відчуття – комплексний тренінг елементів внутрішньої та зовнішньої психотехніки. Оволодіння елементами зовнішньої та внутрішньої техніки актора – техніки сценічної дії. Ознайомлення з методом фізичної дії та з методом дійового аналізу.

Основні поняття: запропоновані обставини; єдність фізичного і психічного, органічна дія, спілкування (взаємодія); словесна дія; підтекст, внутрішні бачення; характерність, внутрішній конфлікт.

Рекомендовані джерела:

Основні: 6, 7.

Додаткові: 1, 2.

Тема 3. Сценічна увага та дія як елементи творчої психотехніки актора.

Увага як зосередженість людини у даний момент на певному об'єкті (предметі, події, образі, думці). Увага як психологічний процес. Види уваги. Об'єкти мимовільної уваги актора. Увага та функції внутрішнього контролю. Об'єкт уваги та кола уваги. Правильний вибір об'єкта уваги. Безперервна лінія уваги. Увага формальна і творча. Вправи на об'єкти уваги та кола уваги. Вправи на спостережливість, уяву та фантазію. Уява як важливий елемент акторської психотехніки.

Дійова природа театрального мистецтва як відображення життя. Дія та дійсність. Поняття «єдиної дії», її складові частини та особливості. Дія як живий органічний процес, який спрямований на досягнення відповідної мети. Дія в умовах сценічного вимислу. Сценічна дія, її специфіка. Види сценічної дії: фізична, психічна, словесна та ін. Органічна єдність та взаємозв'язок видів сценічної дії. Поняття про органічність сценічної дії та її основні риси. Природа сценічної дії та її елементи. Створення логічної та послідовної лінії психофізичних дій. Фіксація логіки та послідовності сценічної дії. Продуктивна та ілюстративна сценічна дія. Протидія. Сценічна дія як засіб реалізації конфлікту. Сценічна дія як синтез елементів акторської майстерності. Сценічна дія як вольова і свідома допомога при створенні справжніх сценічних почуттів. Засоби активізації процесу сценічної дії. Сценічна дія як особливий вид зміни сценічної ситуації. Вправи на логіку та послідовність сценічної дії.

Основні поняття: пластика; почуття ритму; координація рухів; увага; уявлення; темпоритм; пам'ять фізичних дій та відчуттів».

Рекомендовані джерела:

Основні: 1; 3; 4; 6; 7.

Додаткові: 1; 2; 3; 4.

Тема 4. Взаємодія акторів на сцені.

Спілкування і взаємодія з партнером - основний вид сценічної дії, який випливає з самої природи драматичного мистецтва. Розвиток сценічного спілкування і взаємодії. Сучасне розуміння процесу сценічного спілкування і взаємодії. Спосіб впливу на глядача через спілкування з партнером. Спілкування і взаємодія на сцені в системі Леся Курбаса. Аналіз спілкування і взаємодії. Взаємодія з живим об'єктом. Взаємодії з уявними об'єктами. Процес взаємодії, сценічної боротьби. Пристосування або прибудова до об'єкта. Орієнтування, привернення уваги об'єкта, прибудова - стадії органічного процесу впливу на партнера. Загальне поняття сценічної віри в акторському мистецтві. Взаємодія сценічної свободи і сценічної віри. Переконаність актора як необхідна умова його переконливої гри. Сценічна віра як використання актором дій, вчинків, інтонацій, жестів, що необхідні в конкретній ситуації. Сценічна віра як органічна та свідома необхідність для актора. Творча віра у правду вимислу на сцені як запорука глядацької довіри. Сценічне виправдання як секрет акторської віри. Сценічне виправдання як мотивування актора.

Основні поняття: пластика; почуття ритму; координація рухів; увага; уявлення; пам'ять фізичних дій та відчуттів; темпоритм.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1; 6; 7; 8.

Додаткові: 4.

Тема 5. Ідейно-тематичний аналіз п'єси. Дійовий аналіз

Ідейно-тематичний аналіз. Тема, ідея, проблема як частина ідейно-тематичного аналізу. Головний конфлікт (його зміст, предмет конфлікту, характер конфлікту) як частина ідейно-тематичного аналізу. Події, фабула, композиція, сюжет, жанр, стиль, мова і характеристики персонажів як частина ідейно-тематичного аналізу. Дійовий аналіз.

Основні поняття: події; фабула; композиція; сюжет; жанр; стиль, мова і характеристики персонажів.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2; 8.

Додаткові: 2; 5.

Тема 6. Образ та атмосфера вистави. Пластиично-просторове рішення вистави. Мізансцена.

Режисерський задум вистави як складний творчий процес, в результаті якого у режисера виникає відчуття, передбачення, осмислення дійового, пластиично-просторового образу вистави у визначному жанровому ключі та визначеній ідейній інтерпретаторській концепції. Загально сценічний образ вистави - це особлива специфічна форма відображення дійсності конкретними засобами сценічного мистецтва. Синтез образу дій; образ пластиично-просторовий; образ тонально-звуковий. Атмосфера - повітря, час, місце, у якому живуть люди, оточені цілим світом звуків, речей, кольорів. Режисерський задум вистави як складний творчий процес, в результаті якого у режисера виникає відчуття, передбачення, осмислення дійового, пластиично-просторового образу вистави у визначному жанровому ключі та визначеній ідейній інтерпретаторській концепції. Мізансцена - образне пластичне відображення у сценічному просторі та часі конфлікту. Види мізансценування. Принципи побудови мізансцени. Втілення задуму одноактної п'єси (або одного акту багатоактної п'єси), обраної за власним бажанням.

Основні поняття: трактовка драматичного твору; образ вистави; атмосфера вистави; образ дії вистави; режисерська трактовка персонажів, мізансцена; образ вистави; атмосфера вистави; образ дії вистави; режисерська трактовка персонажів.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1; 3; 8.

Додаткові: 1; 3; 4.

Тема 7. Жанр вистави. Принципи його побудови.

Жанр як спосіб відображення життя в художньому образі. Принципи побудови жанру: сприйняття глядачем загальної атмосфери вистави, тип умовності, просторове рішення вистави, звукове (тональне) рішення вистави, темпоритму. Спосіб взаємодії артиста та глядацького залу, мізансценування, використання балетних номерів.

Основні поняття: жанр; режисерський задум; образ вистави; принцип побудови жанру.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1;3;6.

Додаткові: 5; 6.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість год.
1	Важливість професії актора, як носія специфіки театру, Ідейність акторської творчості, життєва обізнаність.	2
2	Аktor як центральна фігура вистави. Робота актора над собою. Метод фізичної дії та метод дійового аналізу.	2
3	Оволодіння елементами зовнішньої та внутрішньої техніки актора – техніки сценічної дії.	2
4	Комплексний тренінг елементів внутрішньої і зовнішньої психотехніки, вправи на пам'ять фізичних дій і відчуття.	2
5	Сценічна дія та сценічна увага як елементи творчої психотехніки актора та синтезу акторської майстерності.	2
6	Уява як важливий елемент акторської психотехніки. Вправи на спостережливість, уяву та фантазію.	2
7	Спілкування і взаємодія з партнером - основний вид сценічної дії. Взаємодія з живим та уявним об'єктами.	2
8	Взаємодія сценічної свободи і віри. Сценічна віра як органічна та свідома необхідність для актора.	2
9	Ідейно-тематичний аналіз п'єси. Тема, ідея, проблема як частина ідейно-тематичного аналізу. Головний конфлікт.	2
10	Дійовий аналіз. Події, фабула, композиція, сюжет, жанр, стиль, мова і характеристики персонажів.	2
11	Образ та атмосфера вистави. Пластично-просторове рішення вистави. Мізансцена. Види мізансценування.	2
12	Режисерський задум вистави як складний творчий процес, синтез образу дій, визначення ідейної концепції.	2
13	Жанр вистави як спосіб відображення життя в художньому образі. Принципи побудови жанру.	2
14	Робота над практичними навичками майстерності актора. Акторські вправи, тренінги, етюди.	2

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ п/п	Вид діяльності	К-сть рейтингови балів за одиницю	Модуль	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1.	Відвідування лекційних занять	1	7	7
2.	Відвідування практичних занять	1	14	14
3.	Робота на практичних заняттях	10	14	140
4.	Виконання завдань для самостійної роботи	5	10	50
5.	Виконання модульної контрольної роботи	25	3	75
Разом			286	
Максимальна кількість балів:			100	
Розрахунок коефіцієнта:			2.86	

Критерії оцінювання виконання практичних занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому достатній рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків, або незначну кількість помилок

5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

1. Проаналізувати матеріал на теми:

- Діяльність першого стаціонарного театру Миколи Садовського.
- Діяльність українських театральних труп.
- «Молодий театр» і пошуки оновлення національної сцени.
- Перші кроки театру ім. І. Франка.
- Українські драматурги 1920-1990 рр.

2. Підготовка пластичного одиночного етюду. Студенту пропонується виявити рівень оволодіння зовнішньою (пластика, почуття ритму, координація рухів) та внутрішньою (увага, уявлення, пам'ять фізичних дій та відчуттів, темпоритм) акторською технікою.

3. Проаналізувати запропоновану п'єсу класичного репертуару за планом:

- Тема
- Ідея
- Проблема
- Надавдання драматурга
- Композиційна побудова
- Головний конфлікт (предмет, характер)
- Жанр п'єси
- Основна, додаткова дія
- Мова
- Характеристика діючих осіб.

4. Розробити та представити частину режисерського постановочного плану.

5. Продовження постановочної роботи над уривком п'єси, обраної завласним бажанням.

6. Уява як важливий елемент акторської психотехніки.

7. Показ пластичного етюду в контексті уявне «якби» на вибрані студентами обставини.

8. Продовження сценічної роботи над уривком п'єси, обраної за власним бажанням.

8. На основі проведеного режисерського аналізу п'єси, запропонованого викладачем, розробити режисерський задум вистави, складений з:

- Трактовки драматичного твору

- Образу вистави
 - Атмосфери вистави
 - Образу дії вистави
 - Пластично - просторового рішення
 - Тонально-звукового рішення
 - Режисерської трактовки персонажів.
9. Постановка масового етюду під музичний супровід. («Ліс», «Торнадо», «Морський світ», «Джунглі», «Карпати», «Карнавал») (бгод.)

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Максимальна кількість балів за виконану роботу – 5.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться в письмовій формі: письмове виконання завдань модульної контрольної роботи, тестування.

6.4. Критерії і норми оцінювання модульної (контрольної) роботи

Максимальна кількість балів -25	Критерії оцінювання
20-25	Завдання виконані якісно (90% - 100% виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
16-19	Завдання виконані якісно з достатньо високим рівнем правильних відповідей (89% - 75% виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
10-15	Завдання виконані якісно з середнім показником правильних відповідей (74% - 50% виконання всіх розділів модульної (контрольної) роботи).
1-9	Завдання не виконано (виконання 49% усіх розділів модульної (контрольної) роботи).

6.5. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Залік. Виставляється за результатами отриманих студентами балів.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтин-гова оцінка	Оцінка за стобальною школою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА»

Разом: 90 год. III сем: лекції – 14 год., практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 42 год., підсумковий контроль – 6 год.

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Ворожейкіна О.М. Театр для малюків (початкова школа) / О.М. Ворожейкіна. – Харків.: Вид. група «Основа», 2010. – 207с.
2. Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу: Довідково-методичне видання / Упоряд. М.С. Демчишин; О.В. Гайдамака. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2012. – 768 с.
3. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : навч. посібник / М. В. Кордон. – Київ. : Центр учебової літератури, 2013. – 584 с.
4. Прийоми акторської майстерності та імпровізаційні вправи на заняттях із сценічного руху як одна з умов самореалізації учнів вокально-хорового відділення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/37435
5. Основи театрального мистецтва. Програма курсу за вибором. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М. С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2016. – 608 с. – С. 258-278.
6. Корнієнко Н. Лесь Курбас. Репетиція майбутнього / Н. Корнієнко; мал. С. Маслобойщикова – К.: Факт, 2018. – 469 с.
7. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / П.Брук; пер. з англ. О. Матвієнко, Я. Винницька. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2015. – 136 с.
8. Дмитрієва Л. З історії всесвітнього театру. «Простір», 2001. переклад українською Випуск 1-й, Львів: ТзОВ, 2011.

Додаткові:

1. Масол Л.М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу: навч.- метод. посібник / Л.М. Масол, - К.: Київ, Генеза, 2019.- 208 с.
2. Масол Л.М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах на засадах компетентнісного підходу: навч.- метод. посібник / Л.М. Масол, - К.: Київ, Генеза, 2020.- 160 с.
3. Масол Л.М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах / Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2014. - №10. – С.4-9.
4. Розвиток діалогічного мовлення засобами інсценізації. Програма лялькового театру. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М. С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с.